

> Retouradres Postbus 1600 3800 BP Amersfoort

College van B&W van Ministerie I&M, Inspectie Leefomgeving en Transport
T.a.v.
Postbus 16191
2500BD Den Haag

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

Contactpersoon

Onze referentie
1132168

Olonummer
5727839

Datum 02 juni 2021
Betreft Wabo advies omgevingsvergunning rijksmonument - cluster 28

Gegevens beschermd(e) monument(en)

Naam	Lorentzsluizen
Adres	Afsluitdijk
Postcode/plaats	Kornwerderzand
Gemeente/provincie	Súdwest-Fryslân
Monumentnummer	516527

Geachte mevrouw de minister,

Op 27 maart 2021 vroeg u mij u te adviseren over de voorgenomen wijziging(en) van bovengenoemd monument op grond van artikel 2.26, derde lid, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) in samenhang met artikel 6.4, eerste lid onder a, van het Besluit omgevingsrecht (Bor). U heeft mij daartoe de aanvraag om een omgevingsvergunning toegezonden.

Advies

Ik adviseer u de gevraagde omgevingsvergunning te verlenen met daaraan verbonden de volgende voorschriften:

- Initiatiefnemer dient zich in te blijven zetten voor het vinden van geschikte partijen om vrijkomende onderdelen van hefmechaniek van het monument ex situ te behouden. Alvorens tot afstoot wordt overgegaan ontvang ik graag een actueel overzicht welke instanties voor overname van welke onderdelen zijn benaderd.

Hieronder licht ik toe hoe ik tot dit advies ben gekomen. Bij de beoordeling heb ik de stukken betrokken zoals deze zijn ingediend bij de aanvraag.

Het plan

Voorliggend plan is onderdeel van de grootschalige versterkingswerkzaamheden aan de Afsluitdijk. Deze aanvraag heeft betrekking op aanpassingen aan de heftorens van de Lorentzsluizen. Het gaat daarbij om de volgende werkzaamheden:

- Aanbrengen dakluiken in de heftorens ten behoeve van het inbrengen van modules voor de nieuwe bewegingswerken,
- Boren van sparingen in de keldervloer van de heftorens ten behoeve van de hydraulische cilinders van de nieuwe bewegingswerken,
- Dichtzetten bestaande inspectieluiken onderin de heftorens,
- Betonreparaties in de heftorens van kelder vloer tot onderkant ballast blokken.

De huidige bewegingswerken worden vervangen door modules met nieuwe bewegingswerken. Deze zullen aangebracht worden via een gat in het dak. Dit gat in het dak zal dichtgemaakt worden met een dakluik om bij toekomstige werkzaamheden aan de bewegingswerken onderdelen via het dak uit te kunnen hijsen. Daarnaast worden de dakluiken voorzien van vluchtluiken. De nieuwe bewegingswerken zullen voorzien zijn van hydraulische cilinders. Om deze te laten passen in de bestaande heftorens zullen er gaten in de vloer van de heftorens gemaakt worden. Om de nieuwe bewegingswerken te beschermen tegen vocht worden de kelders van de heftorens waterdicht afgewerkt. Daarnaast wordt het beton van de heftoren gerenoveerd om de restlevensduur te waarborgen.

Motivering

Voorliggend plan maakt het mogelijk dat de heftorens hun functie behouden. Ook na de grootschalige versterking van de Afsluitdijk zullen de schuiven van de bestaande spuumiddelen in positie worden gebracht door de mechanieken die zich in de monumentale heftorens bevinden. Gezien de aangescherpte eisen, op zowel het gebied van water- als machineveiligheid, zal de techniek echter sterk worden aangepast.

Het oorspronkelijk mechaniek met elektromotoren, omloopwielen en contragewichten zoals dat nog steeds functioneert kan niet worden gehandhaafd. De hele binnenruimte van de heftorens is nodig om de moderne hydraulische bewegingswerken voor de hogere schuiven te kunnen huisvesten. Het complete bestaande mechaniek moet wijken. Evenals de betonnen tussenvloer en de bestaande ladders. Zelfs dan is de ruimte te klein en dient ruimte gewonnen te worden door een sparing te boren in de keldervloer. Om deze ruimte ook op termijn droog te houden wordt in elke torenvoet het inspectieluik dat in deze opzet geen functie meer hebben, dichtgezet. Bovengenoemde aanpassingen zie ik als een groot, maar niet te voorkomen verlies van monumentale waarden.

In vooroverleggen is gezocht naar de manier waarop de nieuwe techniek kan worden geïnstalleerd met de minste belasting voor het monument. De voorgestelde oplossing waarbij een gat in het dak wordt aangebracht zien wij als een goede oplossing. Zeker ook nu in het definitieve voorstel het luik niet boven de dakrand uit zal komen en dus niet zichtbaar zal zijn vanaf wegniveau.

Samenvattend: Met voorliggend plan wordt de techniek vanwege zwaarwegende water- en machineveiligheidseisen compleet vernieuwd. Toch slaagt het plan er in het kenmerkend exterieur van de heftorens ongewijzigd te laten. Door hernieuwd gebruik en de voorgestelde betonreparaties is het voortbestaan van de heftorens gewaarborgd.

Vrijkomende onderdelen

Extra aandacht vraag ik voor de vrijkomende onderdelen van het hefmechaniek. Deze vertellen het verhaal van de stand van de techniek in de jaren '30 en de manier waarop de Afsluitdijk oorspronkelijk functioneerde. De bestaande situatie is met *Bouwhistorisch Onderzoek Monumenten Afsluitdijk* (Witteveen+Bos, januari 2015) en een separate opname door Levvel: *Opname binnenzijde heftorens* (beide toegevoegd aan Rapport omgang erfgoed Heftorens Kornwerderzand ASD-RAP-1097) goed gedocumenteerd.

Nu de onderdelen niet meer op hun oorspronkelijke plaats behouden kunnen worden, is het aan de initiatiefnemer om actief op zoek te gaan naar plaatsen waar (een deel) van de vrijkomende elementen dit verhaal nog wel kan blijven vertellen, bijvoorbeeld in een museale setting. De RCE denkt graag mee in deze zoektocht naar potentiële ontvangende partijen.

Alvorens tot afstoot van onderdelen van het hefmechaniek wordt overgegaan ontvang ik graag een actueel overzicht welke instanties voor overname van welke onderdelen zijn benaderd.

Uitgangspunten

Voor meer informatie over aanpassing, restauratie en verduurzaming van rijksmonumenten kunt u onder andere terecht bij '*Uitgangspunten en overwegingen advisering gebouwde en groene rijksmonumenten*' op www.cultureelerfgoed.nl en op www.stichtingerm.nl

Afschrift en tekeningen

Graag wijs ik u erop dat u op grond van het Bor verplicht bent een afschrift van het ontwerpbesluit en van de beschikking, beide met bijbehorende stukken, op te sturen naar de minister van OCW, via het Omgevingsloket online of omgevingsvergunning@cultureelerfgoed.nl.

Vragen

Mocht u nog vragen hebben over de inhoud van dit advies, dan kunt u contact opnemen met de contactpersoon die in het briefhoofd vermeld staat.

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
namens deze,
de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed,

adviseur architectuurhistorie